

Nr 703

Av herr **Fröding m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 110, angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1956/57 m. m.*

I propositionen 1956: 110 har Kungl. Maj:t under punkt 3 förelagt riksdagen förslag rörande försvarets framtida musikorganisation.

Förslaget innebär bl. a., att antalet militärmusikkårer nedskäres från nuvarande 43 till 26. Efter den föreslagna organisationens genomförande skulle av dessa 26 kårer endast fyra vara stationerade i Norrland, alla av den mindre typen (typ II), och betjäna 16 av landets 91 militärförband. Dessa fyra kårer skulle förläggas på så stora inbördes avstånd som i Boden, Umeå, Sollefteå och Östersund. Som en jämförelse kan nämnas, att stockholmsområdet skulle få behålla tre kårer, varav en av den större typen (typ I) och två av typ II, vilka kårer skulle förläggas i Stockholm, Solna och Barkarby d. v. s. inom ett mycket begränsat område.

Genom den föreslagna organisationen skulle bl. a. musikkåren vid Lv 5 i Sundsvall komma att indragas. Denna musikkår har hittills även fått svara för militärmusiken vid KA 5 i Härnösand.

Till grund för propositionen ligger delvis ett förslag av 1955 års militärmusikutredning. Utredningen hade föreslagit sammanlagt 22 musikkårer, varav fyra, nämligen tre i stockholmsområdet samt en i Göteborg, av typ I och övriga av typ II. Enligt utredningen erfordrades för stämbesättningen vid kår av typ I 38 man och vid kår typ II 27 man. Personalbehovet inom varje kår av typ I beräknades till en musikdirektör, 39 underofficerare och furirer samt för rekryteringen av dessa fyra aspiranter och tre elever. Sammansättningen av en dylik kår angavs på sätt återgivits å sid. 53 i propositionen. Sammanlagda lönekostnaden för kår av typ I beräknades till 469 472 kronor per år. För en kår av typ II beräknade utredningen personalbehovet till en musikdirektör, 28 underofficerare och furirer samt tre aspiranter och två elever. Sammansättningen av en kår av typ II angavs på sätt återgivits å sid. 54 i propositionen, och beräknades varje kår av denna typ draga en total årlig lönekostnad av 340 568 kronor. De sammanlagda årskostnaderna för den sålunda föreslagna militära musikorganisationen beräknades vidare av utredningen till 8 640 000 kronor eller till ett något lägre belopp än årskostnaderna för nuvarande organisation, vilka beräknats uppgå till 8 675 000 kronor.

Över militärmusikutredningens förslag ha i viss mån avstyrkande remissyttranden avgivits från såväl Musikaliska akademien som Sveriges orkesterföreningars riksförbund (S.O.R.), varvid i båda yttrandena framhålls, att ett genomförande av förslaget skulle få menliga följder för det civila musiklivet i landet. S.O.R. uttalar vidare, att det borde finnas möjligheter att åvägabringa en fördelning av musikerbeställningarna och en spridning av kårerna på sådant sätt, att landsortens musikintressen bli i mindre grad lidande utan att därför huvudsynpunkterna i militärmusikreformen behöva eftersättas. Med något mindre kårtyper vid förbanden i allmänhet och en reducering av antalet musikerbeställningar i storstäderna skulle, anför förbundet, utrymme kunna vinnas för bibehållande av ytterligare ett icke obetydligt antal kårer på olika platser i landet. Dessa av S.O.R. framförda synpunkter delas av Musikaliska akademien, som tillstyrker ett av lärarrådet vid musikhögskolan utarbetat förslag till musikorganisation inom försvaret. Detta förslag innebär följande: Stämbesättningen av kårerna begränsas till 37 instrument för kår typ I och 23 instrument för kår typ II. Begränsningen medför i huvudsak att antalet klarinetter inskränkes i förhållande till vad musikutredningen föreslagit. Med utgångspunkt från det nu anförda beräknas personalbehovet för en kår av typ I till en musikdirektör, 37 underofficerare och furirer samt för rekrytering av dessa fyra aspiranter och tre elever. Motsvarande personalbehov för en kår av typ II beräknas till en musikdirektör, 23 underofficerare och furirer samt två aspiranter och två elever. Antalet kårer av typ I begränsas till en, avsedd att förläggas till stockholmsområdet, och samtliga övriga kårer komma således att vara av den mindre typen. Genom en dylik fördelning mellan de olika kårtyperna samt genom den föreslagna kårsammansättningen beräknas det vara möjligt att inom ramen för de totala årliga lönekostnader, som beräknats för den av militärmusikutredningen föreslagna organisationen, utöka antalet musikkårer med sex. Det sammanlagda musikerbehovet skulle därvid uppgå till 801 man jämte musikinspektören. Nämnda sex kårer böra enligt akademien med hänsyn till det civila musiklivets intressen förläggas till Sundsvall, Örebro, Västerås, Jönköping, Växjö och Kalmar. Musikaliska akademien anför bland annat, att den av akademien förordade instrumentuppsättningen i kårerna icke tillåter den i och för sig önskvärda koriska besättningen av de viktiga klarinettstämmorna, men anser att denna nackdel i någon mån kan uppvägas genom en lämplig nyansering av övriga stämmor. Akademien anför vidare, att den sålunda föreslagna organisationen tillåter både en militärt sett förmånligare frekvens vid förband utanför musikkårernas förläggningsorter och en effektiv hjälp från de enskilda militärmusikernas sida till det civila musiklivet såväl på förläggningsorterna som på ett betydande antal musikkulturellt viktiga orter utanför dessa. I en sedermera överlämnad skri-

velse anför akademien, att dess förslag till personal- och stämbesättning av de mindre kårerna innebär vissa nackdelar jämfört med utredningens förslag. Sålunda anses begränsningen av antalet klarinetter medföra en försämring av klangen. Vidare anses akademiens förslag innebära försämrade utbildningsmöjligheter, då vederbörande chefer få svårare att utan allvarligt hinder för kårernas behöriga tjänsteutövning föreslå enskilda musiker till vidareutbildning vid musikhögskolan. Dessa odiskutabla olägenheter uppvägas emellertid, anför akademien, av de fördelar för musiklivet i stort, som den av akademien föreslagna ökningen av antalet kårer skulle medföra. Akademien anför vidare, att den enskilda kårens numerär icke lämpligen kan göras mindre än cirka 27 man, därest kårerna på sätt utredningen förutsatt skall kunna uppdelas i mindre enheter. En delning av typ II-kårerna bör emellertid enligt akademien tillgripas endast i undantagsfall. Slutligen anför akademien att den begränsning av personalstyrkan av kårer av typ II, som akademien föreslagit, är försvarbar, endast om den förutsatta ökningen av kårantalet kommer till stånd. En total personalstyrka av 800 man representerar enligt akademien det minimum, som inte får underskridas, om militärmusiken på ett någorlunda tillfredsställande sätt skall kunna fylla sina uppgifter i det svenska musiklivet.

Departementschefen anför i propositionen bl. a.: Vid utformningen av en ny organisation torde icke endast försvarets behov utan jämväl det civila musiklivets intressen höra beaktas. Det har i det föregående erinrats om de betydelsefulla insatser som de enskilda militärmusikerna göra i vårt lands allmänna musikliv. Organisationen torde böra utformas så att en dylik verksamhet även framdeles möjliggöres. På grund härav anser jag mig med stöd av akademiens uttalande böra föreslå en musikorganisation, som jämfört med utredningens förslag bland annat innebär en utökning av antalet kårer på bekostnad av de enskilda kårernas personella numerär. Härigenom bli de civila intressena bättre tillgodosedda utan att nuvarande kostnader behöva överskridas. Likväl åstadkommas väsentliga förbättringar i förhållande till nuläget beträffande den instrumentala sammansättningen och befordringsförhållandena. I likhet med utredningen föreslår jag, att musikorganisationen i fortsättningen skall omfatta två typer av kårer, typ I och typ II. När det gäller stämbesättningen inom musikkårerna torde såväl kvalitativ som kvantitativ förstärkning vara erforderlig om militärmusiken skall kunna uppfylla de krav, som det moderna musiklivet ställer. I enlighet härmed föreslår jag att musikkårerna tillföras i huvudsak de instrument, som utredningen föreslagit. Med stöd av Musikaliska akademiens yttrande anser jag det emellertid vara möjligt att något begränsa det av utredningen föreslagna antalet instrument och därmed även den för stämbesättningen erforderliga personalen inom varje kår utan att därigenom den musikaliska effek-

ten i någon högre grad försämras. Beträffande kår av typ I biträder jag i detta avseende akademiens förslag, vilket i förhållande till vad utredningen föreslagit innebär en minskning av antalet klarinetter med en och således en minskning av personalbehovet för stämbesättningen till 37 man. För stämbesättningen av kår typ II räknar akademien med 23 man mot av utredningen föreslagna 27 man. Minskningen drabbar huvudsakligen klarinettstämmorna. Därefter föreslår akademien bl. a. en reducering av föreslagna två tromboner till en. Då det, som framgår av vad utredningen anfört, måste förutsättas att kårerna skola kunna uppträda delade, anser jag det emellertid vara nödvändigt att räkna med två tromboner i varje kår av förevarande typ. Utan att i övrigt taga ställning till frågan om stämbesättningen anser jag mig kunna föreslå att denna för kår typ II beräknas till 24 instrument, innebärande ett personalbehov för stämbesättningen av likaledes 24 man.

Departementschefens förslag rörande sammansättningen av personalen vid kårer av typ I och II angives i tabeller å sid. 60 i propositionen samt utvisar ett antal av 40 beställningar vid kår av typ I och 30 vid kår av typ II.

Departementschefen anför vidare bland annat: Detta förslag innebär en reducering av de av utredningen beräknade personalbehoven med två man för kår typ I, och fyra man för kår typ II. När det gäller att bedöma vilken omfattning den nya musikorganisationen bör ha, göra sig de civila intressena särskilt gällande. Ett genomförande av utredningens förslag skulle medföra att det allmänna musiklivet på flera orter komme att äventyras genom att de värdefulla insatserna från enskilda militärmusiker icke längre skulle kunna påräknas. Den av mig förordade personaluppsättningen av kårerna gör det möjligt att utan stegring av nuvarande kostnader något utöka det föreslagna antalet kårer. Jag finner det synnerligen angeläget att tillvarataga dessa möjligheter. I kostnadsbegränsande syfte bör även övervägas om inte antalet kårer av typ I kan nedbringas i förhållande till vad utredningen föreslagit. Denna har räknat med tre kårer av den större typen i Stockholm och en dylik kår i Göteborg. För de uppgifter av representativ art m. m., som åvila militärmusiken i huvudstaden, bör det enligt min mening vara tillräckligt att räkna med en kår av den större typen, om därjämte två kårer av den mindre typen förläggas till denna stad. I likhet med akademien räknar jag vidare med att för Göteborg avses en kår av typ II. Jag föreslår således att antalet kårer av typ I begränsas till en. Den för Stockholm avsedda större kåren bör hänföras till armén och anslutas till Svea livgarde. Kåren i Göteborg bör hänföras till marinen och anslutas till Älvsborgs kustartilleriregemente. Då emellertid denna kår kan väntas i stor utsträckning komma att fullgöra representativa uppgifter m. m. för flottans del, böra musikerna vid dylika tillfällen uppträda i flottans uni-

former. Med den angivna begränsningen av antalet kårer typ I finnes inom ramen för nuvarande kostnader utrymme för sammanlagt 26 kårer. Jag föreslår på förut angivna skäl att antalet musikkårer fastställs till detta antal, varav 25 kårer av typ II. Av dessa 26 kårer böra 22 få den placering med anknytning till förband och försvarsgren, som framgår av tablån å sid. 55 dock med beaktande av vad jag nyss sagt om kåren i Göteborg. De övriga fyra kårerna böra med hänsyn tagen främst till de civila musikintressena placeras i Västerås, Örebro, Jönköping och Växjö och förläggas till respektive Västmanlands flygflottilj, Livregementets grenadjärer, Smålands artilleriregemente och Kronobergs regemente. Utredningen har närmare angivit de förband, som varje av utredningen föreslagna musikkår skall betjäna. Därest musikorganisationen ges den omfattning, som jag föreslagit, torde vissa jämkningar få vidtagas i denna räjongindelning.

Departementschefen yttrar därjämte bl. a., att den av honom föreslagna organisationen komme att medföra en minskning av de nuvarande årliga kostnaderna i detta hänseende på cirka 200 000 kronor.

Departementschefens förslag, sett i jämförelse med Musikaliska akademiens, innebär bland annat att militärmusikkåren i Sundsvall och Kalmar icke komma att bibehållas. Att ett indragande av dessa båda kårer måste komma att innebära ett avsevärt avbräck för det civila musikkårlivet i dessa två städer med omnejd är uppenbart. Vi anse därför Musikaliska akademiens förslag avgjort vara att föredraga oavsett *dels* den obetydliga förstärkning av stämbebesättningen med ytterligare en trombon vid kår av typ II, som departementschefsförslaget skulle medföra, *samt dels* den något lägre kostnaden enligt propositionen.

Vad särskilt angår den föreslagna indragningen av musikkåren vid Lv 5 vilja vi anföra följande: Ifrågavarande musikkår har kommit att bli av omistligt värde för musikkårlivet inom hela sundsvallsdistriktet, vars invånareantal f. n. kan beräknas uppgå till 80—90 000 personer. Förutom sina framträdanden i rent militära sammanhang har kåren sålunda brukat giva omkring 16 friluftskonserter årligen i själva Sundsvall, varjämte kåren plägar konserterna 15 å 20 gånger per år vid sjukhus, vårdhem och ålderdomshem inom hela sundsvallsdistriktet. Kårens medverkan har därjämte kunnat påräknas vid särskilda evenemang inom distriktet. Kårens framträdanden ha vunnit den största uppskattning från befolkningens sida. — Medlemmar av Lv 5:s musikkår ha vidare medverkat och nästan 100-procentigt svarat för blåsstämmorna vid alla de konserter, som givits av Sundsvalls orkesterförening, Härnösands musiksällskap, Timrå orkesterförening, Njurunda orkesterförening, Sköns musiksällskap och Alnö musiksällskap. Rörande särskilt omfattningen och beskaffenheten av Sundsvalls orkesterförenings verk-

samhet hänvisas till bilagda kopia av texten till årsberättelse för verksamhetsåret 1954—1955. — Medlemmarna av Lv 5:s musikkår svara därjämte i icke ringa omfattning för musikundervisningen i skolor och privat såväl inom Sundsvalls stad som distriktet i övrigt. — När akademien nämnt Sundsvall först bland de ytterligare sex städer som enligt akademien med hänsyn till det civila musiklivets intresse borde erhålla musikkårer torde detta icke vara en tillfällighet. — Att en indragning av Lv 5:s musikkår skulle innebära en utomordentlig förlust för sundsvallsdistriktets musikliv och därmed för bygdens kulturliv över huvud taget torde med hänsyn till vad ovan anförts vara obestridligt. De lokala orkesterföreningarna skulle sålunda troligen tvingas att nedlägga sin verksamhet eller i vart fall att avsevärt begränsa densamma, därest medverkan från blåsarna vid Lv 5 ej mera vore att påräkna. Möjligheten till musikundervisning, särskilt i vad avser blåsinstrumenten, skulle vidare närmast omöjliggöras. Vi måste ifrågasätta om ett sådant ingrepp i sundsvallsdistriktets kulturella liv kan anses försvarligt, särskilt om man beaktar vad detta distrikt betyder för hela vår folkförsörjning. Sålunda torde minst en tjugondel av vårt lands samlade export härröra från detta distrikt. — Det har ofta i andra sammanhang berörts vilka svårigheter som för hela Norrlands del föreligga när det gäller att konkurrera om och att få behålla kvalificerad personal på olika områden. En bidragande orsak härtill torde vara, att Norrland icke utan skäl anses eftersatt jämfört med landet i övrigt bland annat i vad avser kulturella institutioner. Nyssnämnda svårigheter göra sig kännbart märkbara även inom sundsvallsdistriktet, som ofta av vederbörande endast betraktas som en mellanstation på vägen till en tjänst söderöver. Att en dylik tendens måste vara till skada för befolkningen i övrigt torde vara uppenbart. Stor risk föreligger, att denna olyckliga tendens komme att än ytterligare accentueras, om sundsvallsdistriktet bleve utsatt för den utarmning på musiklivets område som ett bifall till Kungl. Majt:s förslag i oförändrat skick komme att innebära.

Ehuru intet härom utsäges i propositionen, synes det möjligt, att departementschefen vid sitt ställningstagande såvitt avser Lv 5:s musikkår kan hava påverkats därav, att överbefälhavaren i sin den 1 november 1954 delvis offentliggjorda utredning rörande försvarets framtida organisation föreslagit att Lv 5 skulle sammanslås med och uppgå i luftvärnskåren i Luleå. Mycket starka sakskäl, på vilka i detta sammanhang dock ej utförligare skall ingås, synas emellertid tala mot en sådan anordning. Här skall endast påvisas vilken stor social olägenhet som uppenbarligen skulle uppstå därigenom att luftvärnets värnpliktiga från Hälsingland liksom från Västernorrlands och Jämtlands län, vilka nu fullgöra värnplikten i Sundsvall, i stället skulle ha att fullgöra densamma på så avsevärt avstånd från hemorten som i Luleå. Vi anse det i vart fall oriktigt

om man redan nu skulle utgå ifrån den ifrågasatta indragningen av Lv 5 som ett ofrånkomligt faktum. Skulle mot förmodan denna indragning likväl en gång bliva en realitet, vore det väl för övrigt fullt tänkbart att då överflytta Lv 5:s musikkår till KA 5 i Härnösand, från vilken stad det givetvis vore avsevärt lättare att i åtminstone någon mån tillgodose sundsvallsdistriktets civila musikkår än ifrån Sollefteå. Att över huvud taget påräkna någon dylik medverkan från militärmusikkåren i sistnämnda stad synes däremot föga realistiskt med hänsyn till avstånd och restider. Avståndet från Sollefteå till Sundsvall uppgår sålunda till inte mindre än cirka 12 mil och kortaste restiderna Sollefteå—Sundsvall utgöra med tåg 3 ½ timmar och med linjebuss 3 timmar 15 minuter. I detta sammanhang må även anmärkas, att musikkåren i Sollefteå vid ett genomförande av Kungl. Maj:ts förslag säkerligen skulle bliva synnerligen betungad av tidsödande och kostnadskrävande resor redan för att kunna tillfredsställa det militära musikbehovet inom sitt stora område. Med hänsyn härtill bör vid ett bibehållande av musikkåren i Sundsvall denna liksom hittills betjäna jämväl KA 5.

Under åberopande av vad sålunda anförts yrkas,

1. *I första hand* att riksdagen måtte besluta, att försvarets musikorganisation skall utformas i överensstämmelse med vad Musikaliska akademien föreslagit, vilket innebär bland annat ett bibehållande av militärmusikkårer såväl i Sundsvall som Kalmar eller

i andra hand att riksdagen i vart fall måtte besluta, att en musikkår av den av departementschefen föreslagna typ II skall förläggas till Lv 5 i Sundsvall samt

2. att riksdagen måtte medgiva de anslagshöjningar som ett bifall till ettdera av yrkandena under punkt 1 må komma att föranleda.

Stockholm den 4 april 1956

Nils G. Fröding

John R. Anderson
i Sundsvall

Alf Andersson

Brita Löwenhielm

Årsberättelse

för

Sundsvalls Orkesterförening verksamhetsåret 1954—1955

Styrelsen för Sundsvalls Orkesterförening får härmed avgiva följande berättelse för verksamhetsåret 1 juni 1954—31 maj 1955.

Under spelåret ha fyra konserter givits. Dessa ha besökts av tillsammans 1 048 betalande åhörare eller i genomsnitt 262 per konsert. Läger man härtill föreningens 159 fasta abonnenter blir antalet åhörare per konsert 421, vilket innebär en ökning mot föregående spelår med 100 st. per konsert.

Ökningen under föregående säsong var 77 st. Under de två senaste åren har alltså besöksfrekvensen ökat med inte mindre än 73 % eller från 244 till 421.

Denna glädjande utveckling uppfattar styrelsen som ett tecken på att intresset för Orkesterföreningens verksamhet stärkts, att införandet av abonnemangssystemet verkat stimulerande och att ansträngningarna och kostnaderna för att höja orkesterns standard icke varit förgäves.

Antalet aktiva orkestermedlemmar har under spelåret varit ca 40 st. 6 protokollförda styrelsesammanträden ha avhållits. Anslag från staden har under året utgått med kr. 8 000:—. Utöver detta anslag har från S.O.R. erhållits kr. 2 069:15 och från Svenska Cellulosa AB kr. 2 000:—, vilket belopp i likhet med S.O.R:s anslag för vårterminen 1955 på kr. 1 903:80 icke kommit föreningen tillhanda före räkenskapernas avslutande.

Från Västernorrlands läns Musikförbund har vidare erhållits ett bidrag på kr. 500:—.

Konsertsäsongen inleddes den 1 oktober med Bachs Ouverture i g-moll och violinkonsert i E-dur samt första satsen av Paganinis konsert nr 1 i D-dur för violin och orkester. Violinsolist var Endre Wolf och dirigent John Hult.

Den andra konserten på höstsäsongen hölls den 7 december med hovkapellmästare Sixten Ehrling som gästdirigent. Programmet upptog Schuberts uverty till Rosamunda, Mozarts konsert för fagott och orkester i B-dur (K. 191) samt Mendelssohns symfoni nr 4, A-dur (den italienska). Solist i fagottkonserten var Wilhelm Rahm.

Vårsäsongen inleddes den 11 mars med Beethovens pianokonsert nr 3, c-moll, med pianisten Hans Leygraf som solist. Efter paus spelade

orkestern Tjajkovskijs symfoni nr 6, h-moll (pathétique). Konserten dirigerades av John Hult.

Spelårets avslutande konsert gavs den 5 maj. Den inleddes av orkestern med Mozarts uvertyr till Figaros Bröllop. Därefter ackompanjerades operasångerskan Hjördis Schymberg, som sjöng aria ur Enleveringen ur Seraljen av Mozart samt Sommarnatten och Den enda stunden av Ture Rangström, varpå första avdelningen avslutades med Klinga, klinga min Pandero. Efter paus inledde orkestern med Lars-Erik Larssons Pastoralsvit, varefter följde aria ur Rigoletto av Verdi, Canto di prima vera av Dvorak och Frühlingsstimmen av Johan Strauss (d. y.). Dirigent var John Hult.

Av spelårets fyra konserter ha tre spelats på Teatern och en, vårsäsongens första, på Stadshussalongen.

Vid samtliga konserter har konsertmästare Holger Gustafson, Hovkapellet, medverkat som stråkinstruktör och konsertmästare.

Med hänvisning till kassabok, balanserade på kr. 20 643:11, och revisionsberättelse ber styrelsen få tacka för det förtroende som kommit den till del under det gångna spelåret.

Sundsvall i juni 1955